

Biarritz

Egy mormota nyara

a szállodánál már várt a taxi, a sofőr ideges volt, mert beállt az egész via nazionale, araszoltunk a délutáni forgalomban, lehúztam az ablakot, a múzeum előtt a záróvonalon fel-alá járkáltak a vukumprák, megpróbálták rásózni ezt-azt a várakozókra, pirosra váltott a lámpa, előttünk befékezett egy lancia delta, a sofőrje lehúzta az ablakot, és a szája sarkába lőkött egy cigarettát, majd a felső zsebe felé nyúlt, három méterre tőlünk idősebb férfi állt, indiai vagy pakisztáni a hóna alatt százas papírsebkendő-csomagokkal, azonnal odaugrott, egészen valószínűtlen gyorsasággal, már lángolva húzta elő az olcsó műanyag öngyújtót, a sofőr elfogadta a tüzet, az árus mosolygott, eloltotta a lángot, és egy gyors csuklómozdulattal az anyósülésre dobta az öngyújtót, a sofőr önkéntelenül követte a dobás ívét, néhány tizedmásodpercig az ellenkező irányba fordult tehát, épp elég időt hagyva az árusnak, hogy három százas csomagot dobjon a hátsó ülésre, a sofőrnek egész egyszerűen nem maradt eszközei, kétségbeesetten keresni kezdett egy kis aprót, de csak papírpénz akadt a kezébe, jobb híján azt nyújtotta ki az ablakon, de addigra már zöldre váltott a lámpa, meglódlult a forgalom, az árus gyors mozdulattal eltette a pénzt, aztán túljátszott udvariassággal mutatta, hogy várjon, mindjárt jön a visszajáró, de a férfi a lanciaiban ekkor már ingerült volt a saját aránytalan szegényérzetétől, ezért legyintett, hogy nem kell, hagyja csak, föl húzta az ablakot, és belelépett a gázba, követtük mi is, de még láthattam a finom, önelégült mosolyt az árus arcán, amellyel saját szakértelmét nyugtázza, pedig ez annál is több volt

ez maga volt a tiszta művészet

velencében aztán négy órát kellett várakozni, kiléptem a pályaudvarról, és azonnal átmentem a lagúna túloldalára, az egyetemi negyedbe, amit hál'isten nagyjából leszarnak a turisták, semmi komoly látnivaló, szinte csak az egyetemisták laknak erre felé, viszonylag olcsó, bérelt szobákban és kollégiumokban, ha átvágsz a kikötő felé, a legérdekesebbek még az úszó zöldségiacként funkcionáló bárkák, ahogy enyhén ringatózva kínálják a friss zöltséget, aztán egy kis tér, a nevét nem jegyeztem meg, néhány hatalmas fával, a sarkon egy játékbolt, szemben vele egy franciának látszó café, hatalmas, vörösréz, forró csokoládét ontó erőművel, feketére öregedett bútorokkal, ha tovább mész, csakhamar a kereskedelmi kikötőben találod magad, sehol egy lélek, csak a raktárak egyentömbjei, egymás után, és az otfelejtettnek tűnő, óriási áruszállító hajók, mintha nem is velencében volnál

vagy negyedórát sétáltam, mire szembejött egy sánta öregember, mocskos ballonkabátban, botjával a kikötő macskakövet ütögetve, borzalmas, karikatúraszerű angol bulldogot sétáltatott, és föl se emelte a fejét, amikor elmentem mellette, mintha az egész jelenet több száz éve várakozna egy londoni vicclapban, akár vehettem volna jelnek is, de velence mint színhely persze szóba se jöhetett, a túlságosan nyilvánvaló allúziók miatt, nem lehet még egy halál velencében, a lidó mint helyszín amúgy is reménytelennek látszott, egyre biztosabb voltam benne, hogy valami ennél zártabb, teátrálisabb és patetikusabb helyet keresek, egy öblöt mondjuk, de mintha szabadtéri opera színpada volna, a legjobb mégiscsak az lenne, ha sziklák karéja venné körül a finom, fehér homokkal fölszórt partot, és a sziklák tetején volna valami, ami emberi kéz nyomára utalna, néhány pihenő, egy épület, vagy legalább padok, világítótorony, ebben még nem voltam biztos egyáltalán, és maga a tenger volna a kulissza a végjátékhoz, legyen egy ordenáré napfelkelte, mintha kiégett, cinikus díszletfestők munkája volna

lassan beesteledett, visszamentem a canale grandéhoz, céltalanul, sétálni, mert másra már tényleg nem maradt idő, a lista di spagnán fülkényi boltoc-

kák sorjázta, a kirakatokban a gyűrűk, karkötők és nyakláncok között néhol miniatűr életképek, ezüstből és fehéraranyból, négy-öt tárggyal megcsinálnak egy egész világot, morzsányi hajkefék, apró számolyok, pudlik és fésülködőasztalok, ezüst csellócskák és csembalók, kottatartók és hárfák, tébolyult rokokó, még mindig maradt egy óra, kimentem a kedvenc teremre, a campo di maddalenára, ácsorogtam kicsit, aztán a calle zancanin átkelve beléptem az il santo bevitoreba, kértem egy grappát a teraszra, a rio di santa foscán közeledő motorcsónak zaja verte fel a csendet, fiatal pár állt a fedélzetén, a férfi frakkban, a nő estélyiben, a nyakában egyetlen sor gyönggyel, a kezükben pedig, mintha csak bertolucci rendezte volna, pezsgőspohár, a csónakot fekete fiú vezette, makulátlanul fehér díszegyenruhában, ha ezüstműves lettem volna, biztos, hogy leskiccelem őket a mogyoróstál alá tett szalvétára, bálba mehettek vagy a fenicébe, eszembe jutott egy másik kép, vagy harminc évvel azelőtről, ahogy a canale grandén mentünk a san marco felé egy ugyanilyen este, egymás után jöttek a sötét, lakatlan, fatáblák mögé zárkózó palazzók, míg végre beláthattam az egyikbe, a homlokzaton végigfutó erkélyre nyíló ajtó tárva, az emeletnyi terem közepén, a kazettás mennyezet alatt egy hatalmas íróasztalnál idősebb férfi ült háttal a csatornának, az asztali lámpa sárga és gyengéd fényében, a vállá mozgásából és a kissé félrehajtott fej finom billegetéséből látszott, ír valamit, a hátából és a tarkójából olyan erős magány áradt, mintha még ezeröttszázötvenháromban ült volna az asztalához, és azóta keresne egy megfelelő jelzőt, egy szót, ami elintézi helyette mindent valami különösen kényes ügyben

úgy terveztem, pár napot eltöltök itthon, megpróbálom elfelejteni a munkát, könyvtárba járok, fürdőbe meg moziba, nagyokat sétálok, főzök, kiülök a teraszomra, fröccsözgetek, és bámulom az újlipótvárosi háztetőket

„végül is nem vagyunk mi megkötözött barmok”

az első délelőtt sétálni indultam, és hirtelen eszembe jutott a szalai cukrászda, már túl a demarkációs vonalon, a régi lipótvárosban, a balassi utcában, fölremltettem, hogy milyen volt oda átrándulni, tízévesen, átkelni a szent istván körúton, mint egy folyón, pusztá kalandvágyból, hiszen a medve, a rigólettó vagy zentai ugyanolyan jó lett volna, ha már éppen francia krémesre vágytál, a szalai viszont utazás volt egy másik világba

a szalai franciakrémese derengeni, aztán izzani kezdett a képzeletemben, évtizedek óta nem jártam arra, kíváncsi lettem, megvan-e még egyáltalán a cukrászda, úgyhogy a jászai mari tér aluljáróján át, az egykori pártház csomagolt disznósírra emlékeztető tömbjét magam mögött hagyva, tíz perc alatt odaértem

még megvolt, de zárva találtam, szemben viszont kávéház nyílt, vagy nem is kávéház, hanem az a mostanában divatos, nehezen megnevezhető valami, félúton kávéház és étterem között, csikos árnyékolóval és nádszékekkel a teraszán, a portál üvegére egy szó volt felírva, egy szó, amit nagyon régen nem olvastam, az a szó, hogy

BIARRITZ

vannak szavak, amik szétolvadnak a szádban, másokat meg inkább rágni kell, nekem ilyen volt a „biarritz”, igazi harapnivaló, a dupla „r” ropogása, az „i-a-i” feszesen záródó íve, a szó végén a „tz”, mintha egy apró madár, mondjuk a fenyőrigó vörösré sült szárnyát roppantanád el

NÉMETH Gábor
A huron tó
Filum, 1998

Elnézhető látkép
Hanga, 2002

Zsidó vagy?
Kalligram, 2004

A tejszínről
Kalligram, 2007

Egy mormota nyara
Kalligram, 2016
(előkészületben)

(Szilasi Lászlóval)
Kész regény
Filum, 2000

„Írás”
Magyar Lettre
Internationale, 7

„Quod erat”
Magyar Lettre
Internationale, 27

„Egy végső helyet készítettem el”
Magyar Lettre
Internationale, 29

„Hidlábjegyzék”
Magyar Lettre
Internationale, 32

„Nemes iszap – labancozás”
Magyar Lettre
Internationale, 34

„Térgeyen állva megyek hozzád – digózás”
Magyar Lettre
Internationale, 36

„Nyakig a vízben”
„Performance 1988”
Magyar Lettre
Internationale, 38

„Spanyolnak néznek”
Magyar Lettre
Internationale, 41

„Ha most akár be is néz”
„10 dolog, amit utálok a Lettre-ben”
Magyar Lettre
Internationale, 46

„Vegyük azt, hogy”
Magyar Lettre
Internationale, 47

2016 tavasz

„És csak akkor lát-
szott, hogy ezüst”
Magyar Lettre
Internationale, 49

olyan volt, mint egy üzenet

a szalai rozsdás redőnye előtt állva pontosan emlékeztem is rá, mióta vágyom biarritz-ba, a gyerekkorom valamelyik végtelen délutánján, a ruhásszekrény alján találtam egy régi képeslapot, amit onnan adtak fel

„Az ismeretlen
jelöld tévesen n-nel”
Magyar Lettre
Internationale, 50

hazarahantam

„Önfeledten írni”
Magyar Lettre
Internationale, 63

„carte postale ancienne biarritz”

„Oly távol, messze
van hazám”
Magyar Lettre
Internationale, 65

írtam a google keresőjébe, dőlni kezdtek a képek, a húszas-harmincas évek-
ből, a karszékek és nyugagyak a grand plage-on, férfiak és nők fehér szalma-
kalapban, partra húzott kecses csónakok, tengerparton futó kutyák, a grand
casino fehér tömbje, egy látszólag a semmibe tartó, hullámverte híd, túlszíne-
zett néptáncosok, a vitorlásokötő, a tenger múzeuma a semaphor épületével,
szóval ordenáré, durva közhelyek

„Suldigung!”
Magyar Lettre
Internationale, 74

biarritz!

„Kispillanat! Duna-
legendárium”
Magyar Lettre
Internationale, 81

úgy éreztem, hogy azonnal oda tudnék költözni, örökre

„Egy mormota nyara”
Magyar Lettre
Internationale, 80,
85, 88

egyáltalán: a baszkok!

a nagyapád egyszer bilbaóból hozott egy szuvenírt, a pelote nevű, az egész
spanyol ajkú világban elterjedt, de eredetét tekintve baszk labdajáték zesta
punta elnevezésű változatához használt hajítóeszköz, xistera kicsinyített
mását, és a segítségével elmagyarázta a játékot, az apró, szalmából font, ko-
sárszerű eszköz öblös ívébe eleve bevarrtak egy kis fehér labdácskát filcből,
jelezve, hogy ezzel a tucano csőrére emlékeztető eszközzel vágják a falhoz és
kapják el aztán a visszapattanó labdát a baszkok, fehér vászonnadrágban és
ingben játszanak, a derekukon széles, vörös selyemöv, mintha a játék segít-
ségével megpróbálnának felidézni egy elfelejtett eseményt, körülbelül olyan
pontossággal, amilyennel a kártya az ördög bibliájának nevezhető, pedig ez
csak egy sport, noha a világ leggyorsabb labdajátéka, a xisterával elhajított
labda rekordja 308 kilométer per óra, régebben emberi hajjal kőkeményre
tömött bőrlabdát használtak a dobáshoz, ami ennél a sebességnél akár meg
is ölheti a vigyázatlan játékos, mindenesetre a baszkok a kívülállók számára
tökéletesen érthetetlen, egyszerre brutális és elegáns játékát örökre, látat-
lanban megszerettem, akik így játszanak, mindenképp méltók a csodálatra

ez az egész vad játék a széles vörös selyemövel nagyon illett a lordhoz, nem
is érttem, hogy korábban miért nem jutott eszembe

aztán persze meglett a régi képeslap is, egy akvarell a plage du port vieux
fürdőjével, az óceán türkize, a régi fürdőházak piros háztetői, a sziklák vö-
rösesbarnája, minden kicsit túlszínezve, az öbölben egy csónak, és fön, az
esplanade-on pedig egy fekete lovas

megnéztem a google képernyőjében, hogy mi változott azóta, hiszen a fából
ácsolt fürdőházak nem bírhatták mostanáig a sós szelet

„plage du port vieux, biarritz”

árkados betonkaréj keretezte az öblöt, de chirico baljós oszlopcarnokaira
emlékeztetett, valamelyest rímelt a a musée de la mer megkésített art deco-
jára is, és megvolt a tér drámai teatralitása, már csak azt kellett kideríteni,
milyen lehet a napfelkelte, honnan jön a fény, és merre vetülnek az árnyékok

biarritzba nincs közvetlen járat, a transzfer fél nap párizsban, még épp volt
értelme bemenni a városba a reptérről, és sétálni egyet a marais negyed-
ben, minden kényszer és felelősség nélkül, ezért majdnem sikerült lekésnem
a gépet, fogtam egy taxit, a sofőr útban az orly felé kapott egy hívást, épp
egy dugóban álltunk, üvöltözni kezdett egy azonosíthatatlan nyelven, talán
bolgárul, előbb üvöltözni, majd sírni, közben megindult a forgalom, az autók
jobb híján kerülgetni kezdtek minket, egy idő után a vállára tettem a kezem,
semmi, a vonal túlsó végéről fiatal lány kiabált, de mintha a világ túlsó végé-
ről kiabált volna, a férfi egyszer csak az ölébe ejtette a telefont, a lány az ölé-

ből kiabált fölfelé tovább, a taxis kinézett a szélvédőn, mereven, előre, mintha
egészen messzire lehetett volna látni, váratlanul letekerte a peugeot ablakát,
egyetlen, nagy ívben elhajította a mobilját, és felém fordult

„excusez-mois, monsieur, je regrette énormément”

mondta nyugodtan, és folytattuk utunkat a repülőtér felé, már azt hittem,
ennyi volt, amikor pár perc hallgatás után újra beszélni kezdett, kérdéseket
tett föl, és időnként hátranézett, ami százhusznál a sztrádán nem volt valami
megnyugtató, ezért inkább válaszoltam, az oui és a non szavakat megérzés
szerint váltogatva, néha megszakítva egy je ne sais pas-val, ez, hogy van kivel
megbeszélni élete tragédiáját, először fölvilanyozta, aztán lassan megnyug-
tatta, annyira, hogy a végén nem fogadott el borralalót

a biarritz-i reptér valószínűleg a legkisebb lehet a világon, a városközpont
mindössze hét perc egy játékbusszal, újabb három perc kellett, hogy meg-
találjam a szállodámat, kettő, hogy bejelentkezzem, úgyhogy a leszállás után
negyedórával már az apró butikokkal teleszórt sétálóutcán járkáltam, halo-
gatva a pillanatot, hogy a plage-hoz érjek

a könyv szerint byron egy parthoz közeli bárban várja meg a hajnalt, onnan
indul utolsó útjára, a tengerpartra, hogy egy szikla védelméből lesse meg sze-
relmének tárgyát a reggeli hullámokra váró deszkások között, és aztán a fel-
kelő nap tüzeiben hamuvá égjen

akkor kezdjük ezzel, találjuk meg a megfelelő helyet a lordnak a várakozásra,
elindultam az óceán irányába, sós szél csapott az arcomba, de jólesett

„egy abszint!”, mondta a hang

abszintot kéne inni, nem, inkább két, esetleg három death in the afternoon,
az még jobb volna

nem kell hozzá művészet, egy jigger zöld abszint egy pezsgőspohárba, és rá
háromszor annyi jegesre hűtött brut

két, esetleg három halál délután

„Az első pobár után olyannak látod a dolgokat, amilyenek. A második
pobár után olyannak látod őket, amilyennek szeretnéd őket. A harmadik
pobár után olyannak látod őket, amilyenek valójában. S ez a legszörnyűbb
dolog a világon...”

így oscar wilde

hemingway viszont a délutáni halál tárgyában úgy nyilatkozott, hogy abból
három-öt az igazi, és még hozzátette, mindet lassan vegyük magunkhoz

a bar la marine-ben nem akarták megérteni, mit szeretnék, mindenképpen
mojitóra vagy planteurre akartak rábeszélni, nagyon meleg van, monsieur,
még így este is túl meleg a halálhoz, tréfálgzott a pultos, de nem hagytam
magam, mintha olyan macerás volna egy kis abszintot pezsgővel nyakon
önteni, aztán elintéztem magam a dolgot, kivettem egy kis üveg imperialt
a hűtőből, és rámutattam a polcon egy palack suisse-re, a bartender csó-
váta fejét, inkább néhány szendvicset egyen, monsieur, a lazac egészen
friss, bízson bennem, igya ahhoz tisztán az imperialt, és hagyja holnapra
az abszintot

de nem hagytam magam

meg az abszintot se

elüldögéltem vagy fél órát a teraszon, amíg el nem fogyott a harmadik pohár,
aztán elindultam, szándékaim szerint az öböl felé

a rue de mazgran vesztőhelyre emlékeztető, ám gyémántként ragyogó bol-
tocskaiból kiszivattyúzhatták a levegőt, olyan volt, mintha a fürdővendégek

a teremtő hiányának fenséges giccsebe belenyugodva, az egyetlen következetes tevékenységet, az aktív semmittevést választanák, hogy végül majd, ha már ebbe is belefáradnak, ezekben a légritka fénytel töltött mauzóleumokban tegyék el magukat holnapra, valamiféle képtelen fordulat reményében

jégkockák csendből

biarritz volt és marad a legbölcsebb hely, amit valaha láttam, az itt elgondolható fölösleges, hiábavaló és fölöttébb élvezetes tevékenységek mind egyike joggal sorolható egyetlen nagyívű gesztussal a naplopás fogalmkörébe, és nemcsak metaforikusan, hanem a szó szoros értelmében is, mert minden kétséget kizáróan a nap sugarainak konkrét ellopása, tehát az úgynevezett napozás tekinthető a biarritziak legfontosabb elfoglaltságának, biarritz-in ezúttal természetesen nem a valóban biarritz-ban születetteket, a helyi lakosokat értve, hanem azokat a világ minden tájáról érkezett nyaralókat, akik most, a káprázatos éjszakai csillagzat alatt, az egész nap magukba szívott fénytől részegen bolyongtak a bárók teraszai között, várták bebocsátásukat a kaszinóba és a minden tekintetben tökéletes kiszolgáltatottságba, hajlamos voltam úgy gondolni, hogy az őslakók, a született biarritz-iak egy tükörrel bélelt óriási gödörben élnek, valahol a város alatt, ám szemüket folyamatosan csukva tartják, hogy ne kelljen szembenézniük pusztá létük abszurditásával, vagy inkább, hogy nem is születik itt senki, az utolsó született biarritz-i talán már harmadik napoleon idejében elmene-kült, a város fenntartásáért felelős, magukat született biarritz-iaknak álcázó szolgákat titoktartási nyilatkozat köti, és szigorú szerződés kötelezi a folyamatos hazudozásra

így hatott rám a három halál délután

lassan rájöttem, hogy rossz irányba indultam el, visszafelé tartok a rue de mazgranon, újra elmentem hát a kis szálloda előtt

aztán az utca egy kanyar után kinyílt, és egyszerre ott találtam magam a port vieux fölött, pár lépésre a café l'arena bejáratától, a plage-t ezer lámpa világította meg, már hibátlanra gereblyézték a strand homokját, és az árkádotak tagoló fülkék úgy fénylettek, mintha szeparék volnának, nem volt nehéz odaképzelné a lordot, amint az egyik kőpadon gubbaszt, vörös selyemömben és fekete köpenyben, sápadtan, fotogéne, és várja, hogy megérkezzenek a hajnali hullámlovások

hát akkor megvolnék, gondoltam, mert nyilvánvaló volt, hogy ennél jobb helyet sehol sem találok a fináléhoz

meg kell még persze nézni, hol kel fel a nap

elindultam visszafelé, a kivilágított boltocskák körül rajzó turistákat kerülgetve, a szálloda kicsi volt, tiszta, egyszerű és viszonylag olcsó, a belsőépítészettel föltehetően az ikea egyik raktárosát bízhatták meg, nekem így is tökéletesen megfelelt, az erkélyemről ugyanis látszott az óceán, a korlátra könyökölve elszívhattam még egy gitanes mais-t, mielőtt fejfel bezuhantam az ágyba

„halál délelőtt”

tényleg, volt vagy tizenegy, mire felébredtem, és valahogy összeszedtem magam, lementem, jócskán túl voltunk már a reggeli idején, a hotel meg én, azért megkockáztattam három lágytojást, javukra írtam, hogy a szemük se rebbent, ráadásul tényleg három és fél percig főzték, és a toaszt közepesre pirították, megittam hozzá egy vödör café au lait, aztán visszamentem az öbölbe

teljesen alkalmatlan öltözékben

ebben az évszakban értelmezhetetlenül vastag levi's 501, magas szárú piros converse, hosszú ujjú fekete póló, nyilvánvalóan pont annak az idiotának látszhattam, aki vagyok, bementem hát az első üzletbe, és vettem egy homokszínű, bő, lenvászon nadrágot, hozzá tengerkék espadrillost a bolt elé lökött kosárból, meg a legsimább, könnyű fehér inget, szigorúan hosszú ujjút, rövid ujjút ugyanis kizárólag magukról megfeledkezett, könnyű szórakozást kereső adóhivatalnokok hordanak, mint tudjuk, az ember normális fehér inget vesz, aztán lusta nemtörődomséggel föl hajtogatja az ujját, nyilván nem a könyöke fölé, hanem pár centivel alá, egészen lazán, és persze vettem fekete fürdőnadrágot is, gyékényt meg fürdőlepedőt, elvégre nyár van, ha egy mormotáté, akkor is csak nyár

a plage-on egy törölközőt nem lehetett leteríteni, végül az árkádotok alatt találtam az árnyékban egy padot, ahonnan éppen szedelőzködtek, angol házaspár, hatvan körül, amelyet a katalógusokból lehetne rendelni, hat láb magasak és sziká-
rak, mint egy túlsütött csirke, no és persze az a tipikus bloomsbury arcél, a férfi tarkója kisfiúsrá nyírva, a nőt tetőtől talpig valami elgondolhatatlan rafinériával

megkötött kendő takarta, és persze, akárhogy vigyáztak, lángolt az arcuk a tűzbe vitt napozástól, mintha folyamatosan szégyenkezéne valamiért

„mister és missis bloomsbury”, mondta valaki, névjegytálcával a kezében

szombatonként a bury place-n teáznak, a london review of books könyvesboltjában, ott kitűnő a sütemény, már amennyire egy angol sütemény kitűnő lehet, és gyakran zaklatják fel áldásosan a művelt kedélyt, ciprusi regényíró felolvas, szociológus elemzi a slumok rekultivációját, ne adj isten, a munkaspárt megújulásának esélyeit latolgatja ismert kolumnista

„oh, dear!”

mindenképpen a leghátsó sor szélére ül, bárki bármit mond, az egyetlen hely, ahonnan viszonylag észrevétlenül le tudsz lépni

leterítettem a gyékényt a padra, és elmentem átöltözni, a mosdó odalenn volt, a szabadtéri zuhany mögött, nagyjából a café l'arena alatt, hűvös volt ott, és viszonylagos csend, lehámoztam magamról a ruhákat, fürdőnadrágot húztam, a bejáratnál volt egy bádog szemeteskosár, gondoltam, begyűröm oda a farmert, a converse-t meg a pólót, a narancs- és banánhéjalmok, koszos papírszalvéták és jégkrémpapírok tetején egy könyv hevert, címlappal lefelé, valaha fehér, olcsó paperback, az ilyesmit, könyvet a szemétkosárba, valahogy rosszul bírom, pont, ahogy anyád, ha fölfordítva teszik az asztalra a vágatlan kenyeret

állítólag, ha úgy hagynánk, rövidesen meghalna valaki

könyvet nem dobunk a szemétkosárba

azonnal meg kellett fordítanom, mintha kenyér volna

kis kiállítás rendeztek az írók boltjában úgy negyven éve, francia könyveket hoztak a vasfüggöny mögé, a gallimard folio nevű sorozatát, puha fedelű, fehér kötetek voltak, klasszikusok, és a kiállítás lebontása után, fellazításként vagy kényelemből, kiárusították a készletet

akkoriban úgy gondoltam, mindenképpen meg kell tanulnom franciául, és előbb-utóbb párizsban kell majd élnem, ehhez akkor, tizenhat évesen, éppen ez a könyv látszott a legalkalmasabb előtanulmánynak, ez meg egy rimbaud, mert a gimnáziumi órákról kirúgtak

úgy terveztem, lefordítom, és közben meg is tanulok franciául, minden okom megvolt rá, hogy ezt gondoljam, hiszen szomorúan kellett tapasztalnom, hogy már a cím is meghaladta a magyar fordító képességeit, *l'étranger* azt jelenti, az idegen, és nem azt, hogy közöny, az ugyanis *l'indifférence*, megvettem tehát a könyvet, hogy kiközösüljem a csorbát, ráköltöttem az összes zsebpenzemet a franciáknak valószínűleg nevetségesen olcsó paperbackre, hazavittem, fölvettem a polcra, ahonnan persze nyomtalanul eltűnt, most pedig, negyven évvel később kivettem a szemétkosárba, és a helyébe gyűrtem a levetett ruhákat

„visszajött a répa”

ahogy a nyuszi egykor megállapította kedvenc mesémben

visszamentem a könyvvel az árkadok angol hűvösébe, lapozgatni kezdtem, valaki rádönthetett részegen egy fél üveg vörösbort, majdnem olvashatatlanná ázott, de én ráértem, találmra kinyitottam valahol, és a vörös folt ellenére megpróbáltam kislabáizálni a szöveget

„À l'horizon, un petit vapeur est passé et j'en ai deviné la tache noire au bord de mon regard, parce que je n'avais pas cessé de regarder l'Arabe. J'ai pensé que je n'avais qu'un demi-tour à faire et ce serait fini. Mais toute une plage vibrante de soleil se pressait derrière moi. J'ai fait quelques pas vers la source. L'Arabe n'a pas bougé. Malgré tout, il était encore assez loin. Peut-être à cause des ombres sur son visage, il avait l'air de rire. J'ai attendu. La brûlure du soleil gagnait mes joues et j'ai senti des gouttes de sueur s'accumuler dans mes sourcils. C'était le même soleil que le jour où j'avais enterré

maman et, comme alors, le front surtout me faisait mal et toutes ses veines battaient ensemble sous la peau. À cause de cette brûlure que je ne pouvais plus supporter, j'ai fait un mouvement en avant. Je savais que c'était stupide, que je ne me débarrasserais pas du soleil en me déplaçant d'un pas. Mais j'ai fait un pas, un seul pas en avant. Et cette fois, sans se soulever, l'Arabe a tiré son couteau qu'il m'a présenté dans le soleil.”

betűzgettem, a gimnáziumban rám ragadt tudás szálnalmas maradékával, szótáraztam, mintha ez volna a lecke, *Arabe* az arab, *regarder* az nézni, a *vapeur* az gőzhajó, az *horizon* az láthatár, a *soleil* az a nap, *a j'ai pensé* az gondoltam, a *visage* az arc, az *ombres* árnyék, a *plage* az plázs, a *couteau* meg kés, nagyjából ennyi jött össze, nem mintha nem volna elég a fölismeréshez, annak, aki annyiszor olvasta magyarul, mint én

„A láthatáron kis gőzhajó siklott, fekete foltját inkább csak kitaláltam a tekintetem szélén, mert közben egyre csak az arabot tartottam szemmel. De mögöttem egy egész part vibrált és tolongott a napfényben. Pár lépést tettem felé. Az arab mozdulatlan maradt. Bár fogott a távolság köztünk, még most is elég messze volt. Talán az arcán mozgó árnyék miatt volt olyan, mintha nevetett volna. Vártam. A nap égetését mindinkább éreztem az arcomon, s a verejtékcseppeket szemöldököm alig győzte feltartani. Mivel már nem bírtam ki ezt az égetést, egy lépéssel előbbre mentem. Tudtam, hogy ez ostobaság, s hogyba egy lépéssel továbbmegyek, nem szabadulok meg a naptól. Mindamellet egy lépést tettem, egyetlen lépést, előre. S ezúttal, bár fel sem kelt, az arab kibúzta a kését, és megmutatta a napfényben.”

mostanában elavultnak tartják, persze

elég nehéz volt elvergődni a vízig a kék, piros és sárga törülközők, párologó testek, napozószékek, ásványvizes palackok, wakeboardok és strandlabdák között, de mindenképpen ki kellett úsznom az öbölből, hogy megnézhessek egy rendes totált

sokan csak úgy áldogáltak a derékig érő vízben, mintha valamire várnának, kerülgetnem kellett őket, hogy végre úszni kezdhessek, de aztán elfogytak a bábázkodók, és a sportemberek vették át az uralmat, békálábakkal és lehetetlen szemüvegekben, meg persze a wakeboard megszállottjai, akik már jóval kijebb, a nyílt vízen, deszkájukon lovagolva várakoztak a megfelelő hullámokra

visszanéztem a partra, és láttam, hogy jó, hogy jó lesz, hogy pont ezt a látványt kerestem, vége, ennyi volt, már csak be kell fejeznem a munkát, megcsinálom négy-öt képet, és mehetek haza

másnap korán keltem, hogy láthassam, pontosan honnan jön a reggeli fény

a város felől érkeztek az első sugarak, először az öböl hullámaival világították meg, és csak ahogy jött föl a nap, egyre följebb, úgy kezdték átmelegíteni a fővény homokját, és érték el az alsó árkaútor szélső fülkét, elkezdtek szállingózni a közeli kölcsönző tanfolyamára járó gyerekek, egyforma fekete termóruhákban, hónuk alatt a legkisebb gyakorlódeszkával, szépen, összeszokottan álltak föl párhuzamos sorokba, csak a tanfolyamot vezető lány jelzésére fegyelmegyetlenül rohantak előre, és vetették magukat az előre dobott deszkákra, világító sárga, pink és neonzöld vitorlaskötél rögzítette a deszkát a bokájukhoz, hogy ne veszítsék el, ha lecsúsznak róla a hullámverésben, minden rendben ment, rutin szerint, az oktató olyan volt, mintha inkább a vízben élne, nem a szárazföldön, kétélű, tökéletes test cápapórbé kötve, az is lehet, hogy már kopolytával lélegzik, igazi, gonosz irigység tört rám, maró, keserű, hogy ezeknek itt csak megszületni volt nehéz

„nem tudtak gyógyírt lelni a balábra, a nyomorúságra és a tudatlanságra, ezért, hogy mégis boldogok lehessenek, azt eszelték ki, hogy nem gondolnak rá”

így pascal

mintha joga lett volna a többes szám harmadik személyre, és nem osztozott volna a hiábavalóságban velünk, az összes többi szerencsétlennel

(részlet)